

DÍDAC PARELLADA

**LA CONCEPCIÓ PSICOSOMÀTICA DEL DR.
JOAN FREIXAS I FREIXAS**

**Tercer Congrés d'Història de la Medicina Catalana
Lleida, 1981
Actes - Quart Volum**

LA CONCEPCIÓ PSICO-SOMÀTICA DEL DR. JOAN FREIXAS I FREIXAS

Dídac Parellada

Joan FREIXAS I FREIXAS:

Metge i escriptor barceloní, n. a Barcelona en 1860. Fou un dels fundadors de la "Revista Literària" (1883) i redactor de "La Veu de Catalunya". Es distingí pel seu afany de catalanitzar els actes i els treballs de la vida mèdica del país. Tingué un bon prestigi professional. Es autor de diversos treballs remarcables.

(Diccionari Biogràfic Albertí)

La gran història és moltes vegades un feix de petits esdeveniments, cada un dels quals és un fet que, quan és afegit i articulat a d'altres fets, constitueix l'important teixit del conjunt de la història, amb una panoràmica significativa que ens ajuda a entendre millor les nostres realitats. Llavors, dins de la gran Història de la Medicina hi ha molts petits fets que ajuden a explicar-la.

Així em sembla que té una certa importància que a casa nostra, i a l'any 1903, un metge internista clàssic com fou el Dr. Joan FREIXAS i FREIXAS, llavors Metge-Adjunt a l'Hospital de la Santa Creu, en el Discurs Inaugural que pronuncià a la Societat Mèdico-Farmacèutica dels Sants Cosme i Damià, abordés ja un tema tan característic de la Psicologia clínica com és el que desenvolupà amb el títol de "Influència de l'Estat Moral en el desenrotll de la Malaltia"; plena demostració que a Catalunya, a l'entresgle hi havia ja una certa consciència mèdica interessada en els aspectes psico-somàtics de la Clínica, veient en el malalt no tan sols el portador o víctima d'una malaltia, ans també la personalitat viva del malalt amb tot el seu sofriment i tota la seva grandesa humana.

El doctor FREIXAS parlà en el seu Discurs de DESCURET i de FEUCHSTERLEBEN, i d'altres. Però esmentà també el doctor LETAMENDI, el doctor Josep Mre ROCA, el doctor Josep FONTBONA, i el doctor Frederic VIÑAS i CUSÍ. Recollint els mots de LETAMENDI quan deia:

"Si l'estudiant de medicina humana ha d'ésser educat per qualcom més que per visitar cossos, i si el metge aspira a ser-ho de persones, i a dominar el físic i el moral en

les seves íntimes i intrincades relacions..., és necessari que en algun lloc d'aquesta assignatura s'escometi decididament i amb rigor científic la qüestió psicològica...". I, en preguntar-se pel moment d'aquest tipus d'ensenyament, es contestava que "precisament ara, car és el moment en que la psiquis s'ens presenta com a causa possible de malaltia".

També copia, el doctor FREIXAS, un tros de manuscrit del XVI que porta per títol: "Horde ho modo pera la cura de la pesta segons se proseguf en lo hospital de St. Francisco en Barcelona en lo any 1589 y 1590", en el que es diu, com norma i consell: "Sia tingut lo pasient alegre animantlo donantli esfors y mostrantli la cara alegre pintantli lo mal a molt manco perque no s'espante, perque en nostros temps en lo lloc ja dit avem vist morirse algú sols de espant y sens mal, y per lo tant lo divertiment dels malalts y als sans en semblants mals es molt hotilos".

Així mateix és bo de llegir el paràgraf en el que el Doctor FREIXAS i FREIXAS ens diu: "Ara, per acabar, consultin-se estadístiques ben fetes de començaments, cursos y finals de malalties de tot ordre, resultats d'operats, segons el seu esta d'ànim, mortalitat de ferits en els camps de batalla segons sigan dels vencedors ó dels vensuts y's podrá construir un nodrit capítol respecte al tema..."

Cal comentar que realment és aquest un bon tarannà per entendre la influència de l'estat d'ànim damunt tota mena d'afeccions patològiques, tant mèdiques com quirúrgiques.

En el treball que glossem s'hi exposen diversos exemples de casos particulars en els que l'estat moral té una influència palesa en l'origen i desenvolupament de la malaltia: però, després d'escoliar aquests esdeveniments individuals, aborda així mateix els fets col·lectius, és a dir, l'estudi de la influència de l'estat moral en la salut de les masses. I treu un exemple ben representatiu d'un treball del Dr. Frederic VIÑAS i CUSÍ, titulat "La glàiola a Barcelona", llegit a l'Acadèmia del Cos Mèdic Municipal de Barcelona, que complementa amb un estudi històric general de l'època, el "morbus" que s'ensenyorí de Barcelona l'any 1651, en que "l'epidèmia esclatà i s'extengué de la mateixa manera qu'explota un polvorí quan hi arriba la flama". El Dr. FREIXAS assenyala la circumstància de "la sangria que la nostra ciutat venia aguantant, de més d'onze anys, defensant-se, ab totes ses forces, contra la política de baixa ma desenrotllada pel primer d'una llarga corrúa de Comtes-Ducs". Sobre aquesta situació, l'epidèmia produí més de quaranta mil defuncions; cosa que provocà una fugida a la desbandada de molta gent; la ciutat restà devastada; a la processó del Corpus d'aquell any, "no arrivà a vint el número dels concurrents"; el dia 20 de juny "no quedaven a la ciutat més que 14.435 estadants".

En aquesta desgraciada conjuntura "quan l'estat moral dels barcelonins, que sentia el pes de flagells de tota mena, era el d'un abatiment tan natural com intens; quan, per acabar, la negror més aclaparadora s'havia apoderat del seu abans tan rialler horitzó y, per tant, mes necessaria els hi era una ullada de sol de justícia... és rebé la nova de que el nostre rey y senyor, Felip IV, de trista recordansa, enviava...els seus tercios a batallar contra una ciutat, en les condicions en que s'ha descrit,

per haver comès el gran crim de ferli avinent que volia el respecte a ses llibertats y a ses lleys, tal com ell li havia jurant...".

Llavors, en aquella ciutat morta en la que "pels carrers s'hi criava l'erva", en la que els aliments hi escassejaven, en la que hi planejava la desventura de la pesta, i en la que s'hi vivia la intranquil·litzadora notícia de que s'acostaven les tropes de Felip IV, s'hi feu un recompte del homes útils per defensar la ciutat, i no passaven dels sis cents, motiu pel que el Consell de Cent, prescindint d'epidèmies i de fams, publicà crides per les que manava que tots els ciutadans i servents de Barcelona i dels seus encontorns, hi tornessin per defensar-la. Aquella crida desvetllà un meravellós efecte, i tothom acudí novament a complir amb el seu deure ciutadà, decidits a defensar Barcelona fins al darrer extrem.

Les esmentades condicions feien témer en un increment de l'epidèmia, "Mes, no fou així!... la terrible plaga, lluny d'augmentar, anà disminuint fins el punt de justificar la creença de que la ciutat ja n'era definitivament deslliurada". I el Dr. FREIXAS es pregunta "-Sabeu perquè?"; la resposta és: "Perquè cada català portava en l'ànima quelcom més que l'abatiment moral que anorrea i aixafa; perquè cada un d'ells hi sentia l'efecte senitós de la exaltadora flama de l'amor patri...". Es a dir, l'entusiasme patriòtic desvetllat per la crida del Consell de Cent, provocà un augment de les defenses biològiques davant l'infecció. La contraprova sembla confirmada per la desgraciada constatació de que "l'epidèmia de glàndola tingué una darrera rebrotada, que fou intensa de debò, quan entrà a Barcelona l'exèrcit de Felip IV, que prometia, per segona vegada, el respecte a les nostres llibertats".

El treball del Doctor FREIXAS i FREIXAS esmenta altres casos de similar significació. No cal pas mostrar-los ni comentar-los; són fets que es poden observar sovint en el camp de la medicina. Però em sembla ben significatiu l'interès que, a començaments de segle, sentia pels temes de psicologia mèdica un patòleg exemplar i seriós, de gran prestigi mèdic, com fou el citat doctor, confirmant que des de sempre, els grans clínics han palesat el principi que la dimensió psicològica ha format part de la teoria i de la pràctica de la medicina.

BIBLIOGRAFIA

- 1.- "L'home actual, està més predisposat a les malalties mentals", ("Independència Mèdica", 1884, pags. 53-54).
- 2.- "Sobre la piretoteràpia" ("Annals de Medecina", 1920, pgs. 298-309).
- 3.- "Influència de l'estat moral en el desenrotlló de la malaltia" (Barcelona, Estampa de la Casa de Caritat, 1904, 27 pgs).